

SENSO PROJEKTI

Taustaa

SENSO

Sosiaaliset tarinat seksuaalikasvatuksessa
ja ohjauksessa

Mistä tarve muutokseen?

1. asukas/asiakas tulee tietoiseksi oikeuksistaan (seksuaalioikeudet) ja kokee, että hänen oikeutensa eivät toteudu ja vaatii muutosta.
2. henkilökunnassa on joku tai joitakin henkilöitä, jotka kokevat, että se tapa, jolla työtä tehdään ei ole hyvä tai oikein (loukkaa ihmisoikeuksia ja seksuaalioikeuksia)
3. talon tapa toimia on jäsentymätön, perustuu uskomuksiin ja ennakkoluuloihin, ei perustu ajankohtaiseen tietoon (tuntuu jotenkin väärältä tavalta toimia: **rajoittamista, estämistä, vähättelyä,**)
4. tehdyt sopimukset menettelyistä ristiriitatilanteissa voivat olla henkilökunnan/lähi-ihmisten **vallankäyttöä**, eivät todellisia eri osapuolten välisiä sopimuksia
5. tarve muutokseen voi tulla ylhäältä, yhteisön ylläpitäjältä, lain velvoitteista tai muusta ulkoisesta tekijästä (kansainväliset ja kansalliset sopimukset)

MUUTOSTA TUKEVAT LINJAUKSET

- [Seksuaalioikeuksien julistus](#)
- [YK:n vammaisyleissopimus](#) (ratifiointi)
- [Vammaispoliittinen ohjelma](#)
- [Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain yhdistäminen](#)
- [Itsemääräämisoikeuslaki](#)

Senson johtoajatus

- Senso-projektin keskiössä on kehitysvammaisten - ja autismikirjon henkilöiden seksuaalisuuteen ja seksuaalikasvatukseen liittyvät kysymykset.
- Tavoittelemme myönteistä ja luonnollista suhtautumistapaa seksuaalisuuteen liittyviin kysymyksiin.
- Korostamme jokaisen ihmisen oikeutta omaan seksuaalisuuteen.
- Haluamme nähdä seksuaalisuuden moninaisena positiivisena voimavarana ihmisen elämässä.
- Pyrimme löytämään keinoja seksuaalisen väkivallan tunnistamiseen ja ehkäisyyn.
- Etsimme sopivia menetelmiä helpottaaksemme kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden seksuaalioikeuksien käsittelyä.
- Lähestymme kysymystä kohderyhmälle sopivan kielen ja kehitystason mukaisen sisällön kautta.

Miksi projekti toteutettiin?

- Senso-projekti käynnistettiin kehitysvamma-alalla työskentelevien henkilöiden aloitteesta
- Havainto, että kehitysvammaisten ja autismikirjon henkilöiden parissa seksuaalisuuteen liittyviä asioita käsitellään hyvin eri lailla eri yhteisöissä
- Jossakin on toimivia käytäntöjä
- Toisaalla ollaan hämillään ja mietitään mitä pitäisi tehdä
- On yhteisöjä, joissa seksuaalisuuteen liittyvät asiat kielletään
- Miten ohjataan ja neuvotaan, jos henkilö ei osaa puhua, puhe on epäselvää tai ymmärtämisessä on vaikeuksia?
- Mitä ovat seksuaalioikeudet?
- Onko kehitysvammaisilla samat seksuaalioikeudet?
- Asian käsittelyssä ammatillinen ote on osittain hukassa

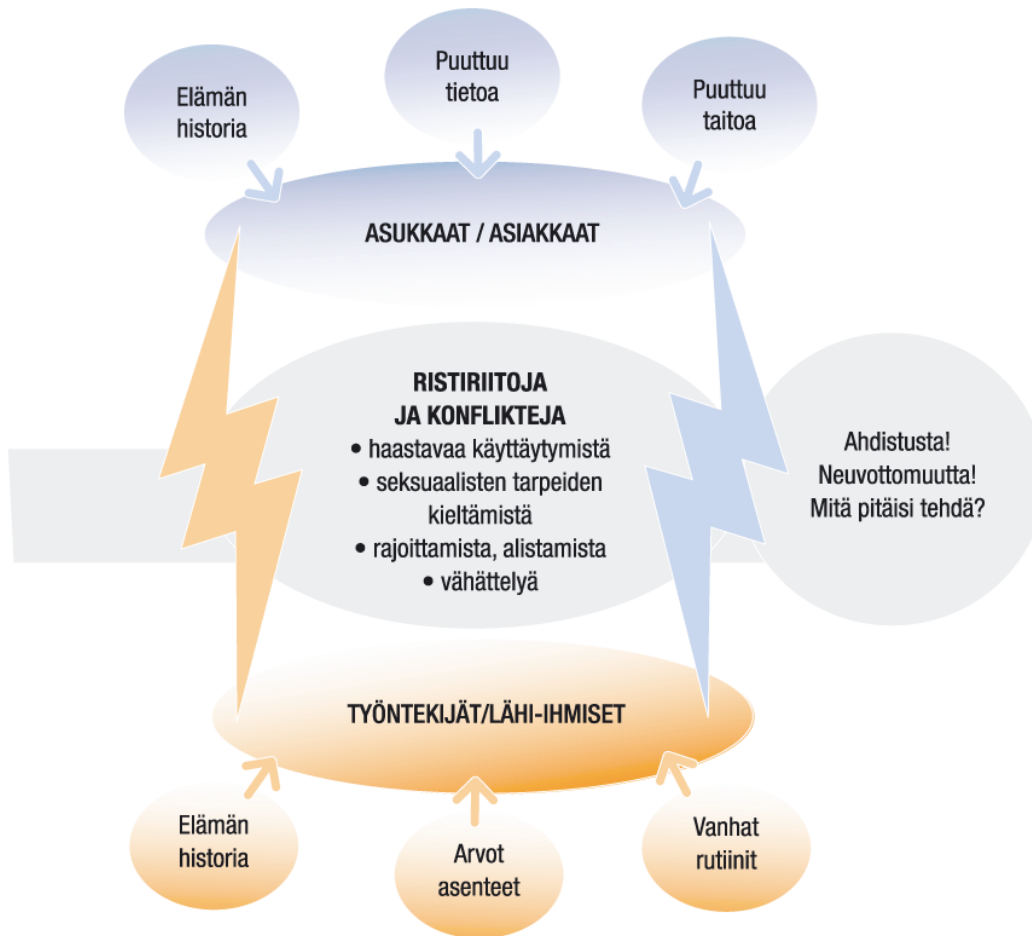
Projektin päätavoite

- Lisätään kehitysvammaisten ja autisminkirjon henkilöiden tietoa ja tietoisuutta omasta seksuaalisuudestaan.
- Tuotetaan ohjaamiseen ja neuvontaan tarvittavaa materiaalia, jossa keskeisenä viestinnän välineenä käytetään erilaista kuvamateriaalia, sosiaalisia tarinoita ja toiminnallisia menetelmiä.

Kohderyhmä

- Kohderyhmä (kehitysvammaiset ja autismikirjon henkilöt)
- henkilöt, joilla ei ole puhetta tai puhe on epäselvää ja ymmärtämisessä on vaikeuksia, jolloin omien mielipiteiden tai tarpeiden esilletuominen on erittäin vaikeaa
- henkilöt, jota ovat tiedonsaannin, ohjauksen ja neuvonnan suhteen riippuvaisia toisista ihmisistä, läheisistä, ohjaajista ja muista tukihenkilöistä
- henkilöt, jotka hyötyvät erilaisista viestintään liittyvistä tukitoimenpiteistä ja apuvälineistä, kuvista, kuvatarinoista, kuvilla ja tekstillä tuotetuista ohjeista, sosiaalisista tarinoista
- henkilöt, joiden seksuaalioikeuksia ei tunneta eikä tunnisteta vielä riittävästi

RISTIRIITA

- On positiivinen asia
- Se paikallistaa, **tekee näkyväksi asian, joka vaatii toimenpiteitä**
- Ristiriita on yhteisön jäsenten välillä
- Ristiriidan ratkaiseminen **vaatii yhteisön jäseniä toimimaan yhdessä**
- Ratkaisu edellyttää yhteisön **kaikkien osapuolten kuulemista ja mukana oloa**

Havaintoja piloteista

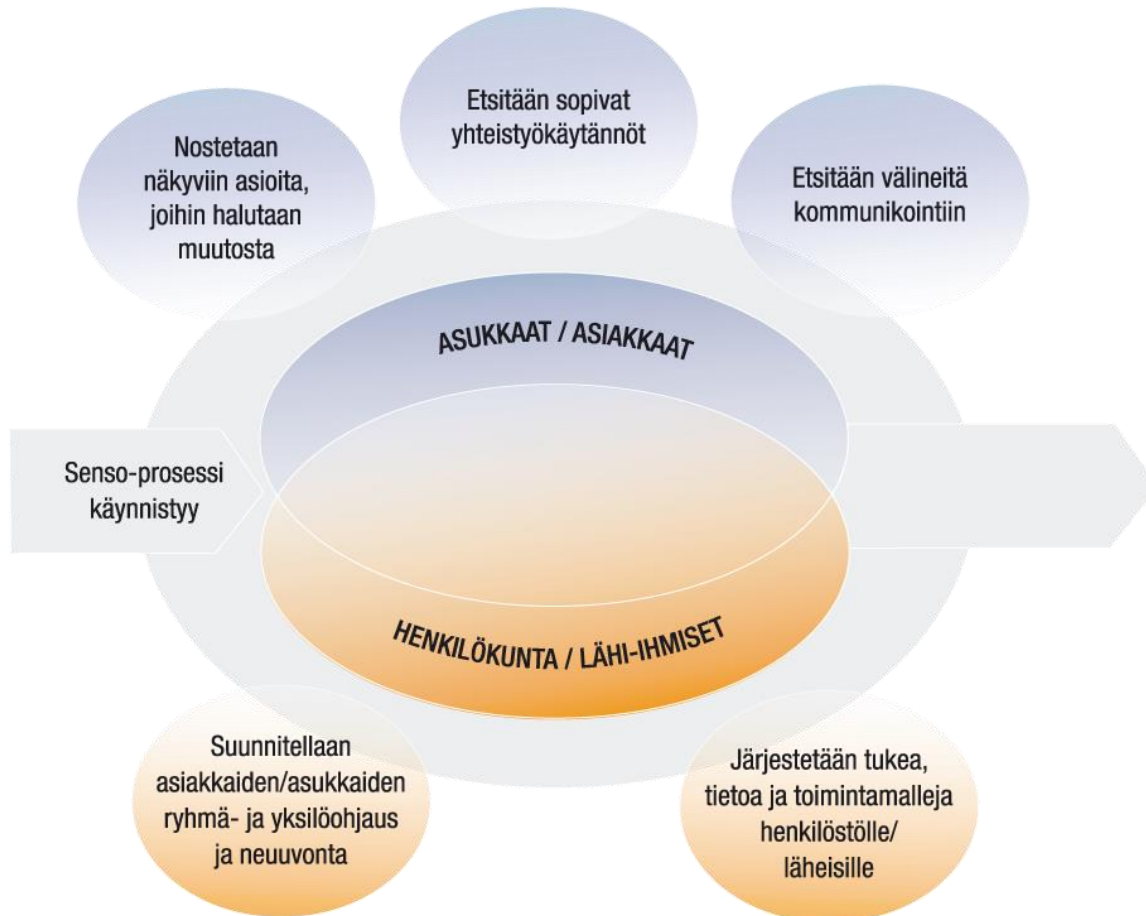
- Itsetyydytys kielletään tai estetään fyysisesti
- Transseksuaalisuus kielletään tai annetaan ymmärtää, että se ei ole suotavaa
- Homosuhde kielletään tai sitä ei haluta nähdä tai annetaan ymmärtää, että se ei ole oikein
- Itsensä paljastelua yleisillä paikoilla tai yhteisissä tiloissa
- Sopimatonta (ei luvallista) toisen henkilön koskettelua

Havaintoja piloteista

- Tärkeää tiedostaa, että kaikilla on samat sosiaaliset, emotionaaliset ja seksuaaliset tarpeet
- Tärkeää oikean tiedon antaminen, oikeaan aikaan ja oikeassa paikassa
- Tärkeää huomata biologisen ja psykologisen kehityksen epätasapaino
 - Fyysisesti aikuinen/ älyllisen vamman vuoksi ympäristö mieltää lapseksi
- **Sosiaalisten pelisääntöjen oppiminen ja rajojen hallinta on haaste**
 - tarvitaan pitkäjänteistä ohjausta ja neuvontaa
- **Seksuaalisuus ei useinkaan ole vammaiselle henkilölle ongelma, vaan se on ongelma ympäristölle**
- Vammaisuus + seksuaalisuus + viestinnän pulmat = kolmenkertainen pulma

EI OLE ERILLISTÄ VAMMAISTEN IHMISTEN SEKSUAALISUUTTA

KÄYNNISTETÄÄN MUUTOS

- **Aloite muutokselle täytyy tulla yhteisöstä**
- Usein yhteisöjen ristiriidat vaativat ulkopuolista väliintuloa
- Käynnistetään muutokseen tähtäävä **oppimisprosessi**
- Jota lähdetään toteuttamaan **yhteistyössä eri osapuolten kanssa (asukkaat/asiakkaat, lähi-ihmiset, ammattihenkilöstö)**

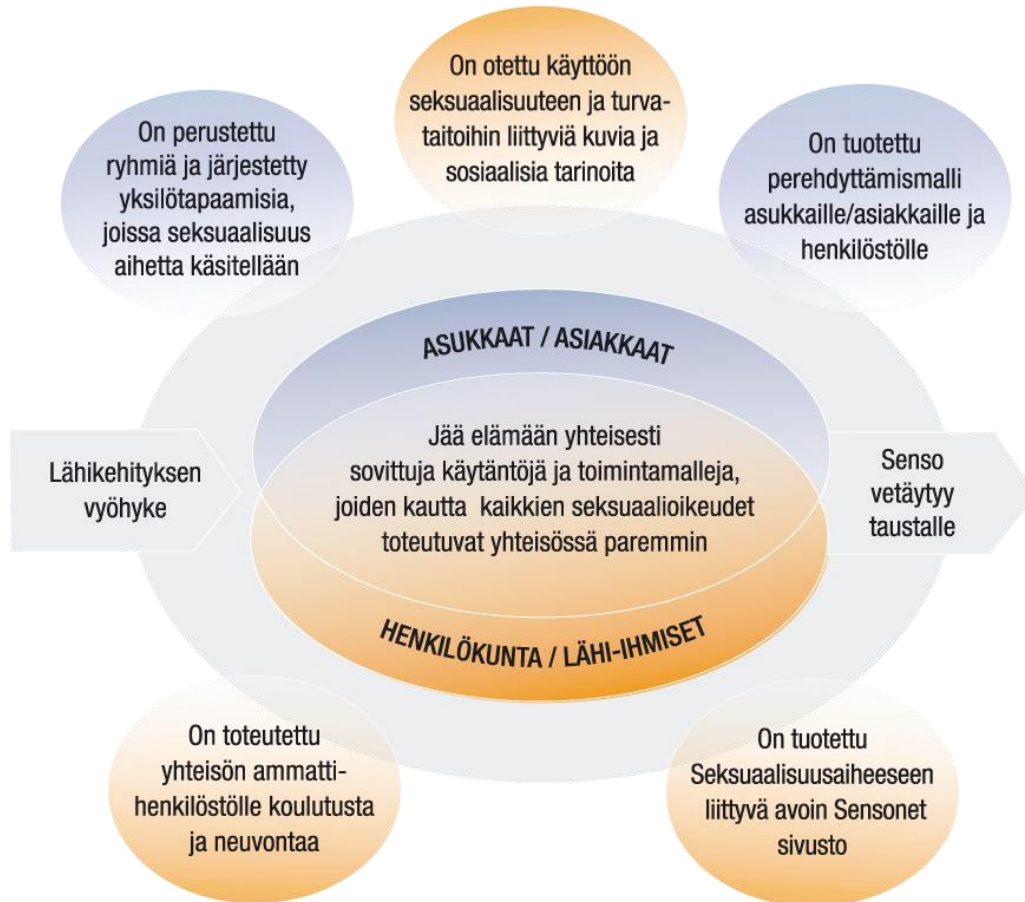
Kokemuksia piloteista

- Piloteissa tiedostettiin, että jotakin täytyy tehdä – jännitettä ja epätietoisuutta ilmassa
- Yhteisöissä syntyneet ”totutut” käytännöt estivät asian tarkastelun uudesta näkökulmasta
- **Ulkopuolinen toimija näki usein asioita, joita yhteisön jäsenet eivät itse huomanneet.**
- Asioiden ääneen lausuminen oli vapauttava kokemus
 - asioista voitiin puhua kun asioille annettiin oikeat nimet
- **Asioiden näkyväksi tekeminen kuvien avulla oli havahduttava kokemus**
 - saatiin esille ihmisille tärkeitä asioita ja kipeitä kysymyksiä omasta seksuaalisuudesta
 - kuvat antoivat rohkeutta tuoda esille asioita, jotka askarruttivat

MUUTOKSEN SUUNTA

- Vahvistetaan vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta
- Vahvistetaan vammaisten henkilöiden osallisuutta
- Vahvistetaan vammaisen henkilön kuulemista palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä, ja arvioinnissa
- Korostetaan yhdenvertaisuutta

JUURRUTETAAN MUUTOS

- **Lisätään tietoa** seksuaalisuudesta ja seksuaalioikeuksista
- Tuotetaan ja otetaan käyttöön aiheen käsittelyyn soveltuvaa materiaalia ja toimintamalleja
- **Vaatii uuden oppimista ja sitoutumista** kaikilta prosessiin osallistujilta
- Muutoksen tekevät yhteisön jäsenet yhdessä
- Vastuun prosessin jatkumisesta ottaa pilottiyhteisö
- **Suuri vastuu johtajilla**
- **On aikaa vievä ja ponnisteluja vaativa prosessi**